

GIỚI THIỆU SÁCH

TÔN GIÁO MỸ ĐƯƠNG ĐẠI

Tác giả: GS.TS. Lưu Bành
Dịch giả: Trần Nghĩa Phương
Nxb Tôn giáo và Nxb Từ điển Bách khoa,
Hà Nội, 2009, 542 trang.

Tôn giáo Mỹ đương đại, tác giả GS.TS. Lưu Bành, là một cuốn sách nằm trong bộ sách *Nước Mỹ đương đại từng thư* do Viện Khoa học Xã hội Trung Quốc biên soạn, một công trình trình bày về 10 phương diện quan trọng tiêu biểu khác nhau của nước Mỹ đương đại, như kinh tế, chính trị, quân sự, ngoại giao, pháp luật, xã hội, văn hoá, giáo dục và khoa học kỹ thuật, trong đó có tôn giáo.

Trong *Lời nói đầu*, Lưu Bành đặt vấn đề rằng, khi nói đến nước Mỹ đương đại, bên cạnh sự giàu có về kinh tế, sự phát triển về khoa học kĩ thuật và giáo dục, sự hùng mạnh về quân sự..., còn nhất thiết phải đề cập đến phương diện tôn giáo. Bởi vì, theo tác giả, tôn giáo cắm rễ rất sâu trong xã hội Mỹ, có ảnh hưởng rất rộng lớn đối với các phương diện của đời sống xã hội nước này. Trên đồng tiền giấy của Mỹ, có in dòng chữ "In God We Trust" (Chúng tôi tin tưởng nơi Chúa). Trong quốc ca của nước Mỹ có câu "Chúa phù hộ nước Mỹ". Tổng thống nước Mỹ nhậm chức, khi tuyên thệ phải đặt tay lên cuốn *Kinh Thánh*. Thượng Nghị viện và Hạ Nghị viện, mỗi kì họp đều phải tiến hành cầu nguyện do một mục sư của Nghị viện chủ trì. Trong quân đội Mỹ, có mục sư, linh mục hoặc nhân viên chức sắc các tôn giáo khác cùng đi theo, mặc quân phục sĩ quan, làm công việc phục vụ sinh hoạt tôn giáo trong quân đội. Trong các trường học ở nước Mỹ, có rất nhiều đoàn thể tôn giáo của học sinh hoạt động. Trong các bệnh viện, nhà tù, sân bay và nhiều nơi công cộng hay các tổ chức quần chúng, đều có các nhân viên chức sắc tôn giáo chuyên trách hoặc kiêm chức đảm nhiệm công việc phục vụ cho sinh hoạt tôn giáo của dân chúng. Hơn

85% học sinh ở các trường tiểu học, trung học dân lập ở nước Mỹ đều học tập ở các trường của Giáo hội lập ra. Nhiều trường đại học nổi tiếng ở nước Mỹ, như Đại học Harvard, Đại học Yale, Đại học Princeton..., ban đầu đều do Giáo hội sáng lập. Nước Mỹ hiện có 1.200 đài phát thanh tôn giáo, và cứ 12 đài truyền hình thì có 1 là đài truyền hình tôn giáo. Báo chí tôn giáo nước Mỹ có hơn 5.000 loại, cuốn *Tân ước Kinh Thánh* đã phát hành hơn 100 triệu bản ở nước Mỹ. Quá nửa số người Mỹ trưởng thành đã từng tham gia hoạt động tình nguyện hoặc hoạt động phục vụ từ thiện của tổ chức tôn giáo. Ở các thành phố lớn của nước Mỹ đều lập ra những đội phục vụ quận, khu mà lực lượng trong đó chủ yếu là đoàn thể tôn giáo. Đại đa số các hôn lễ của người Mỹ được tổ chức trong nhà thờ, còn các đám tang của họ thì do các mục sư hoặc linh mục chủ trì.

Như vậy, có thể nói, các phương diện đời sống của người dân Mỹ đều có quan hệ mật thiết với tôn giáo, đúng như nhà thần học nổi tiếng người Mỹ, Niebuhr đã nói, nước Mỹ "là quốc gia thế tục nhất trên thế giới, cũng là quốc gia có tính tôn giáo mạnh nhất".

Để làm rõ tôn giáo Mỹ đương đại (thập niên 90 của thế kỉ XX), nội dung 8 chương của cuốn sách tập trung trình bày từ những tôn giáo cụ thể hiện diện ở Mỹ như Tin Lành giáo, Công giáo, Chính Thống giáo, Do Thái giáo, Islam giáo, Phật giáo, Ấn Độ giáo, các tôn giáo bản địa nước Mỹ, các hiện tượng tôn giáo mới, đến những vấn đề thực tiễn của đời sống tôn giáo Mỹ như mối quan hệ của người Mỹ với tôn giáo, mối quan hệ giữa tôn giáo với chính trị ở nước Mỹ, tôn giáo với đời sống xã hội cộng đồng. Khái quát lại, tác giả cho rằng, tôn giáo Mỹ có 4 đặc điểm chính sau đây:

Thứ nhất, tôn giáo gắn bó mật thiết với tiến trình lịch sử nước Mỹ, phát huy ảnh hưởng rất to lớn đến các phương diện của nước Mỹ như chính trị, pháp luật, văn hoá, ngoại giao, luân lí..., cho dù ngay từ khi nước Mỹ được thành lập, hiến pháp của quốc gia này đã quy định rõ ràng là thực hành "chính giáo phân li", nước Mỹ cũng không có quốc giáo. Tôn giáo đối với nước Mỹ, không

phải là có hay không có cũng được, mà là không có không thể được. Nhiều người Mỹ cảm thấy tự hào và kiêu ngạo, không phải vì sự hùng mạnh về phương diện vật chất của nước Mỹ, mà là vì tín ngưỡng trong đời sống tinh thần phong phú kiên định của họ. Mặc dù trong hành động, nhiều người không thể chăm chút thực hiện, tận tâm làm theo những điều mà mình tín ngưỡng, nhưng với tư cách là trụ cột tinh thần của người Mỹ, địa vị của tôn giáo trong xã hội Mỹ không vì thế mà thay đổi.

Thứ hai, nước Mỹ là quốc gia đa nguyên tôn giáo. Trong cái "bảo tàng tôn giáo sống" của nước Mỹ hiện nay có đầy đủ các tôn giáo lớn nhỏ, cổ kim trên thế giới như Do Thái giáo, Ấn Độ giáo, Phật giáo, Chính Thống giáo, Công giáo, Islam giáo, Tin Lành giáo (với rất nhiều các giáo phái khác nhau), một số tôn giáo Phương Đông khác và rất rất nhiều các hiện tượng tôn giáo mới. Những năm gần đây, cùng với sự thay đổi kết cấu dân số Mỹ, mức độ đa nguyên hoá của tôn giáo Mỹ ngày càng gia tăng. Nhưng đặc điểm chủ yếu nhất, cơ bản nhất của tôn giáo Mỹ là lấy đạo Tin Lành làm chủ đạo.

Thứ ba, sự tồn tại và phát triển của các đoàn thể tôn giáo Mỹ đều do giáo hội cơ sở địa phương quyết định. Nói cách khác, giáo hội cơ sở địa phương quyết định diện mạo của đoàn thể tôn giáo. Bởi vì, từ phục vụ xã hội đến việc truyền đạo ở nước ngoài, các nguồn lực phong phú của đoàn thể tôn giáo đều bắt nguồn từ cơ sở; từ quan điểm tôn giáo đến lập trường chính trị, phương châm chính sách lớn của đoàn thể tôn giáo cũng đều được sự ủng hộ và tán đồng của giáo hội cơ sở. Sức sống của đoàn thể tôn giáo là ở giáo hội cơ sở, không có giáo hội cơ sở đồng đảo tín đồ, thì không thể có đoàn thể tôn giáo toàn quốc mạnh mẽ. Các giáo hội cơ sở không quan tâm lắm đến đoàn thể tôn giáo có tính toàn quốc hay không, bởi thế các đoàn thể tôn giáo đều tập trung nhắm vào giáo hội cơ sở, cố gắng bằng mọi cách để được đại biểu cho lợi ích của giáo hội cơ sở trong các cuộc cạnh tranh trên thị trường tôn giáo. Giáo

hội cơ sở đặt trọng tâm công tác của mình ở việc phản ánh ý kiến của tín đồ, phục vụ tín đồ để thúc đẩy sự phát triển của Giáo hội. Vì vậy, việc chú trọng vào giáo hội cơ sở đã làm cho tôn giáo Mỹ phát huy tốt vai trò xã hội của mình, trở thành một nhu cầu không thể thiếu của người dân địa phương.

Thứ tư, trong tiến trình lịch sử, tôn giáo Mỹ cũng phát sinh nhiều thay đổi qua nhiều loại phương thức khác nhau. Tôn giáo Mỹ đã đi qua một chặng đường dài, trải qua những thay đổi to lớn, mỗi thay đổi của xã hội Mỹ đều có thể tìm thấy dấu vết, bóng dáng trong tôn giáo nước Mỹ, còn các phương diện của xã hội Mỹ thì đều cũng bị ảnh hưởng bởi tôn giáo. Cũng giống như sự phát triển của xã hội Mỹ, tôn giáo Mỹ luôn biến đổi liên tục. Sự tác động qua lại giữa tôn giáo và xã hội, sự tăng giảm lực lượng giữa các giáo phái, sự chuyển đổi thay thế hoà nhập giữa phái chủ lưu và phái không chủ lưu, giữa phái truyền thống với phái cải cách trong nội bộ đoàn thể tôn giáo, xuyên suốt lịch sử tôn giáo Mỹ.

Mặc dù tác giả rất khiêm tốn khi cho rằng: "Cuốn sách này chỉ là giới thiệu một cách thô thiển về một số phương diện cơ bản nhất của tôn giáo nước Mỹ, để bạn đọc có thể hình dung đại thể về tôn giáo Mỹ (*Lời mở đầu*), và "Đây là cuốn sách có rất nhiều điều nuôi tiếc, một cuốn chưa hoàn chỉnh, một cuốn sách nêu ra được một điều thì thiếu nhiều điều" (*Lời cuối sách*), nhưng có thể nói, đây là một công trình nghiên cứu đầu tiên có hệ thống về tôn giáo Mỹ đương đại. Công trình nghiên cứu công phu và khoa học này, theo chúng tôi, có giá trị cao đối với những ai muốn tìm hiểu về văn hoá xã hội Mỹ nói chung, tôn giáo Mỹ nói riêng. Xin trân trọng giới thiệu cuốn sách với bạn đọc Việt Nam xa gần./.

Lê Tâm Đắc
Viện Nghiên cứu Tôn giáo